

(/)

[🏠 \(/ \)](#) > [Diverse \(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84\)](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84)> [Bøger \(http://www.historie-online.dk/boger\)](http://www.historie-online.dk/boger)> [Anmeldelser \(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5\)](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5) > [Når staten er far og mor](#)[← Forrige artikel \(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/danskhed-under-pres\)](#)

Når staten er far og mor

*Kategori: Anmeldelser**Visninger: 1380*Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/naar-staten-er-far-og-mor)[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/naar-staten-er-far-og-mor](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/naar-staten-er-far-og-mor)) **t** [\(https://twitter.com/home?status=.](https://twitter.com/home?status=.) Aktiviteten kan ses på [\[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/naar-staten-er-far-og-mor\]\(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/naar-staten-er-far-og-mor\)\) **in**](http://www.historie-</div><div data-bbox=)[\[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/naar-staten-er-far-og-mor&title=\\)\]\(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/naar-staten-er-far-og-mor&title=\)](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-</div><div data-bbox=)**Cecilie Bjerre****Når staten er far og mor. Børneværnets anbringelser af børn i Danmark 1905-1975****Syddansk Universitetsforlag 2021**

De utilpassede børn og unge

Af Preben Etwil

Denne bog viser med stor tydelighed, at det kneb gevaldigt med både dokumentation og retssikkerhed for familierne ved Børneværnets anbringelser af børn og unge i perioden 1905-1975.

Cecilie Bjerre har knastørt og yderst veldokumenteret skrevet om Børneværnets historiske lovgrundlag og forvaltningspraksis. Efter gennemlæsning af bogen, der er skrevet over hendes ph.d.-afhandling, står det stjerneklart, at der ofte var en betydelig diskrepans mellem lovgivningens grundlag, vejledning og intentioner og den reelle praksis ude i de enkelte kommunale børneværn.

Bogen tager sit afsæt i Danmarks første børnelov af 1905, hvor stat og kommuner påtog sig et ansvar for at gribe ind i familier og fjerne børn fra hjemmet, når forældre svigtede eller forsvandt, eller, nok så vigtigt, når et barn i datidens øjne trængte til (gen)opdragelse. Det sidste bevidner også, at opgaven ikke kun var at værne om børnene, men også i høj grad at værne samfundet mod det, der dengang blev kaldt uvorne børn.

Bogen omhandler hele Børneværnets 70 årige historie fra Børnelovens vedtagelse i 1905 til Bistandslovens ikræfttræden d. 1. april 1976, hvor børneværnenes eksistens ophørte. I perioden blev der gennemført en række lovændringer i takt med, at der blev konstateret uhensigtsmæssigheder i eksisterende praksis, og/eller ændrede politisk-moralske opfattelser af Børneværnets formål og opgaver. De største ændringer forekom med Forsorgsloven af 1958, hvor muligheden for frivillige anbringelser kom på dagsordenen. Loven af 1958 skulle ses som lidt af en paradigmeskift: *"Hvor behandlingen fra Børneloven i 1905 og frem var, at staten skulle overtage ansvaret for den opdragelse, som forældrene havde svigtet, skulle staten nu sikre tilstrækkelige forebyggende foranstaltninger, til at hjælpe selv samme forældre og på den vis (måske) helt undgå barnets fjernelse fra hjemmet. Anbringelsen skulle altså ikke stå som den umiddelbare løsning på problemet"* (p. 59). Som det blev udtrykt i samtiden skulle loven ikke kun være en anbringelseslov, men også en servicelov. Men et er lovgivning, noget andet er praksis. Cecilie Bjerre påviser nemlig, at lovgivningen ikke i sig selv ændrede det store på den reelle anbringelsespraksis ude i kommunerne – og skete det, skete det meget trægt. Til gengæld sikrede en betydelig træghed mellem lovændring og ændring i praksis, en vis stabilitet og kontinuitet i selve sagsbehandlingen af anbringelsessagerne.

Bogen har stor fokus på, hvordan udviklingen i børnesagerne forskydes mellem frivillig filantropisk kaldsetik og et mere offentlig styret sagsbureaukrati. Over tid blev kaldsetikken gradvist forskubbet over mod offentlig bureaukratisering, men sameksisterede alligevel i hele perioden. Begge praksisser havde fordele og ulemper: *"Hvor kaldslogikken var tydelig i den manglende dokumentation, de store skønsvariationer og den tavse viden, kan man sige, at den bureaukratiske logik slog igennem ved faste måder at gøre arbejdet på, de forskellige led, som en måde at arbejde professionelt på",* men som Cecilie Bjerre selv noterer sig: *"En anbringelsessag ændrede sig ikke markant i periodens løb"* (p. 137)

Uanset løbende lov- og praksisændringer gennem perioden, blev det stort set altid den samme slags forældre og børn, der blev omfattet af anbringelsesregimet: *"Næsten en fjerdedel af de anbragte børn var født uden for ægteskab, og halvdelen kom fra brudte familier, hvoraf 86 pct. boede med en enlig mor"* (p. 168). *"Pigerne udgjorde...39 pct. af de samlede anbringelser"* (p. 169). *"Ved gennemgangen af forældrenes status var det tydeligt, at den enlige forsørger var stærkt repræsenteret, i særdeleshed den enlige mor. Ligeledes viste den erhvervsmæssige placering af fædrene, at de fleste var ufaglærte og faglærte arbejdere"* (p. 172).

Anbringelser på dette tidspunkt var typisk på børnehjem, meget ofte privat drevne med stærke religiøse overtoner, da plejefamilieanbringelser hører en anden tid til. De tog først fart op i 1980'erne.

Cecillie Bjerre viser på fremragende vis, hvor lemfældigt de juridiske og dokumentariske principper blev taget i anvendelse i hovedparten af Børneværnets anbringelsessager. I de fleste af de undersøgte børneværnssager (225 i alt) er dokumentationen af, hvordan og hvorfor der træffes beslutning om at anbringe børn uden for hjemmet yderst mangelfuld, eller direkte fraværende. Derudover viser Cecillie Bjerres materiale, at mængden af dokumentation var vidt forskellig fra sag til sag

I bagklogskabens ufattelig klare lys er det let at konstatere, at børn og forældres retssikkerhed var truet.

Det asymmetriske forhold mellem forældre (typisk en mor fra svage økonomisk og social kår) og det offentlige bureaukrati var meget udtalt. Det manglende, og tit hemmeligholdte, dokumentationsgrundlag i anbringelsesbeslutningerne var også en betydelig kilde til at underløbe forældrenes retssikkerhed. Det er svært eller direkte umuligt at klage over den såkaldte "tavse fagprofessionelle viden", som anbringelsessagerne typisk hvilede på: *"Det uigennemskuelige og arbitrære princip, som herskede i disse sager, gjorde dog, trods en åbenhed for samarbejde, ikke dette til en inklusiv proces for forældre og børn at navigere i. Spørgsmålet om samarbejde og samtykke skal ses i lyset af, at børneværnene kunne siges at udgøre en monopolvirksomhed, hvor forældrene ikke havde andre steder at henvende sig til"* (p. 231-232).

Cecillie Bjerres bog undersøger også det forhold, at det er ufatteligt svært at styre lokalt forankrede sociale processer, så som børneanbringelser, udelukkende med central lovgivning. Det udfordrer både gennemsigtigheden i det sociale hjælpearbejde og krav om ensartethed i sagsbehandlingen af borgerne. Der er i bogen talrige eksempler på forskelsbehandling af både børn og forældre, samt manglende faglighed i flere af sagerne.

Bogen afsluttes med et appendiks, som man skal unde sig selv ikke at springe over. Her foretager Cecillie Bjerre en forskningsoversigt, over tidligere forskning inden for hendes sagsområde, mest af alt nordiske studier, hvor hun sammenstiller sine egne forskningsresultater med, hvad der tidligere er kommet frem i forskningslitteraturen. Dette perspektiverer især hendes eget arbejde på bedste vis.

Bogen skal varmt anbefales til alle, der interesserer sig for børneanbringelser. Her er virkelig stof til eftertanke, og bogen vil være rigtig nyttig for folk, der går med tanker om at lave nye reformer inden for det altid aktuelle emne, som børns anbringelse uden for hjemmet altid er.

[Historie-online.dk, den 28. april 2021]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/danskhed-under-pres>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/barndom>) (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/med-nordlys-i-oejnene-genskin-fra-et-liv-med-groenland>) (<http://www.historie-online.dk/boger/redskaber-til-ferme-haender>)